

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2547 ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผล
7. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนครเขต 3 ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาแตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 2,554 คน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา (2540 : 4)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 38) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Question) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 นำหนังสือถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามจากโรงเรียนด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดของการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจำนวน 359 ฉบับ ได้รับคืนมาและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ 359 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้ง จากนั้นได้จัดหมวดหมู่แบบสอบถามตามตัวแปร คือ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science for windows version 11.0) ตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา โดยรวมและเป็นรายด้าน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe's

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร ร้อยละ 12.30 เป็นครูผู้สอน ร้อยละ 56.50 และเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 31.20 ขนาดของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 56.82

2. ระดับการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามสถานภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) และด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 1 สำรวจสภาพของบุคลากรเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อ 8 การจัดระบบข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษาให้ใช้ประโยชน์ได้ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา และข้อ 3 การอบรม สัมมนา หรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 7 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการ ข้อ 3 การประชุมชี้แจง/ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และข้อ 9 การมีส่วนร่วมเสนอแนะ/ให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 12 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ข้อ 13 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา ข้อ 14 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

แต่ละช่วงชั้นและสัดส่วนเวลา ข้อ 15 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ปี หรือรายภาค ข้อ 19 การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และข้อ 17 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ข้อ 24 การวางแผนการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ข้อ 27 การวางแผนระบบการวัดผล และ ประเมินผล ข้อ 25 การวางแผนจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และข้อ 23 การวางแผนการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สอดคล้อง กับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 26 การวางแผนจัดหาเลือกใช้ผลิต พัฒนาสื่อสารการเรียนรู้ ข้อ 28 การร่วมกันวางแผน การดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่ออาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อ 29 การส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 37 การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ข้อ 32 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และข้อ 31 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก อันดับแรกเท่ากัน 2 ข้อ คือ ข้อ 34 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น และข้อ 36 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้วิธี ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือข้อ 38 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ และข้อ 35 การจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม หรือแบบบูรณาการ

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 41 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและ งานวิชาการภายในสถานศึกษา ข้อ 42 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการจากนอกสถานศึกษา และข้อ 44 การมีส่วนร่วมตรวจสอบ ประเมิน การพัฒนาผู้เรียนของคณะกรรมการสถานศึกษา

ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก

คือ ข้อ 47 การรายงานผลการบริหารจัดการหลักสูตร ข้อ 45 การจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ประเมินผลการใช้หลักสูตร และข้อ 46 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการใช้หลักสูตร

ด้านการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ข้อ 52 การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ อันดับรองลงมาเท่ากับ 2 ข้อ คือ ข้อ 50 การนำปัญหาที่พบในการบริหารจัดการหลักสูตรมาวางแผนในการปรับปรุงแก้ไข และ ข้อ 51 การนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้เกี่ยวข้อง มาวางแผน ปรับปรุง แก้ไขกระบวนการ บริหารจัดการหลักสูตร อันดับ 3 คือข้อ 49 การนำผลการดำเนินงาน มาใช้เป็นข้อมูลในการ วางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามขนาดโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการบริหารหลักสูตรการ ศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โรงเรียนขนาดกลางมีระดับการบริหารหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการ บริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและ ขนาดกลางมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง แต่โรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับการ ดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการ ดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง แต่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินการ อยู่ในระดับมาก

ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) พบว่า โรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง แต่โรงเรียนขนาดใหญ่ มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

3. การเปรียบเทียบระดับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวม 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 พบประเด็นผลสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจากเดิมที่สถานศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศใช้หลักสูตรฉบับเดียวกันที่พัฒนาขึ้นมาจากส่วนกลาง โรงเรียนนำมาใช้ได้ทันที เปลี่ยนแปลงมาเป็นบทบาทของสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่สถานศึกษานั้น ๆ ตั้งอยู่ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้มีคำสั่งให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4 ในปีการศึกษา 2546 พร้อมกันทั่วประเทศ จึงทำให้สถานศึกษามีเวลาเตรียมความพร้อมไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา เริ่มมีความตระหนักและเข้าใจในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับหนึ่ง เพราะหน่วยงานบังคับบัญชาคือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 3 ได้มีการจัดประชุมอบรม สัมมนาปฏิบัติการเรื่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่บุคลากรทุกคน รวมทั้งกรมวิชาการได้มีการจัดทำสื่อต่าง ๆ ทั้งหนังสือ ซีดี-รอม

เอกสารเผยแพร่ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแนะแนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรให้แก่สถานศึกษา แต่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่ ยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 9 (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 9 ในโรงเรียนนาร่อง และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี สิงห์แก้ว(2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการติดตามการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่าสภาพการดำเนินงานการใช้หลักสูตร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องสร้างความตระหนักให้ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา เห็นความสำคัญ และยอมรับหลักการและแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ และทักษะในกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ามีเพียงผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้นที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอนและกรรมการสถานศึกษาเห็นว่า สถานศึกษายังไม่มีการเตรียมความพร้อมให้แก่บุคลากรเท่าที่ควร ทั้งในเรื่องการจัดประชุม อบรม สัมมนา ตามความต้องการของบุคลากร ขาดการสร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ซึ่งกรมวิชาการ (2545 ก : 7-12) ได้เสนอแนะว่าในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ต้องสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร เพื่อให้เห็นความสำคัญความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารการจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา รวมทั้งควรพัฒนาคณาจารย์ของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เมื่ออภิปรายตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่า การมีส่วนร่วมเสนอแนะให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระดับปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ผู้บริหารสถานศึกษาต่างตระหนักดีว่า หลักสูตรสถานศึกษาเป็นภาระงานที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกด้าน ดังนั้นจึงเป็นภารกิจของสถานศึกษาแต่ละแห่งในการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อให้ การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาทภารกิจหน้าที่ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (กรมวิชาการ. 2545 ก : 50) ส่วนครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษายังมีความรู้ ความเข้าใจไม่ชัดเจนในเรื่องของแนวทางการปฏิบัติในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่ไม่ใช่บุคลากร ในสถานศึกษาได้ทราบถึงหลักการ เหตุผล และสาระสำคัญของหลักสูตร นอกจากนี้ครูผู้สอนมีภาระงานสอนและงานพิเศษมาก ประกอบกับขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความชำนาญในการใช้หลักสูตรสถานศึกษา จึงทำให้ครูไม่เข้าใจสาระการเรียนรู้และแนวปฏิบัติในการใช้หลักสูตร ดังนั้น ทั้งครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาจึงเห็นว่าการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษายังมีไม่มากเท่าที่ควร ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 (2547 : 51) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ครูมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

เมื่ออภิปรายตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลาง มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพความพร้อมทางด้าน การบริหารจัดการของโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีความพร้อมมากกว่า ไม่ว่าจะเป็น บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณและการบริหารจัดการ จึงทำให้ระดับปฏิบัติด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบปัญหาด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในเรื่องครูขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไม่ชัดเจนเท่าที่ควร โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูมีจำนวนน้อย ครูมีภารกิจหลายอย่าง ไม่มีเวลาในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่ากรมวิชาการกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นใช้ในสถานศึกษา โดยกำหนดกรอบ โครงสร้าง และแนวดำเนินการให้สถานศึกษาปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงถือว่าเป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอยู่แล้ว จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าในด้านนี้มีระดับปฏิบัติอยู่มาก ประกอบกับสถานศึกษามีประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2544 สำหรับโรงเรียนนาร่องและปีการศึกษา 2546 สำหรับโรงเรียนทุกแห่ง จึงทำให้ความคิดเห็นด้านนี้อยู่ในระดับมาก

เมื่ออภิปรายตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่างมีความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษานั้น จำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ภารกิจ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจึงต้องทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การได้มีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทำให้ความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2546 : 3) ที่ได้ติดตามผลการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตร พบว่ามีปัญหาในการจัดทำหลักสูตร ครูขาดความมั่นใจในการใช้หลักสูตร ครูมีจำนวนน้อย แต่ต้องจัดทำหลักสูตรหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่เข้าใจและไม่ให้ความสำคัญต่อการทำหลักสูตร

เมื่ออภิปรายตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนในทุกขนาดมีระดับปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สถานศึกษาทุกแห่ง ต้องร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการร่วมกันจัดทำขึ้นมา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผลการวิจัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กรมวิชาการ (2545 : บทคัดย่อ) ที่ได้ติดตามและประเมินผลการเตรียมความพร้อมและจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

ของโรงเรียนนาร่อง โครงการนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาจาก โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและเทศบาล พบว่า สถานศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

3) ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การวางแผนการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับแรก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การวางแผนกระบวนการนิเทศ ภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมากขึ้น ทำให้มีการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้

เมื่ออภิปรายตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ในการเป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร การประสานความร่วมมือกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะของผู้เรียน การจัดทำสาระการเรียนรู้ การสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การจัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีระบบ (กรมวิชาการ. 2545 ก : 50-57) ส่วนครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า สถานศึกษายังไม่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนเท่าที่ควร ขาดการร่วมกันวางแผนการดำเนินการแนะแนวผู้เรียนทั้งในด้านการศึกษาต่อ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น ขาดการวางแผนการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับความต้องการ ทั้งนี้เนื่องมาจากครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจในกระบวนการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนเท่าที่ควร ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิวัฒน์ ภาวันดี (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษา ในโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จังหวัดหนองคาย พบว่า ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

เมื่ออภิปรายตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนขนาดเล็ก มีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและบุคลากร จึงมีปัญหาด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่แม้ว่าจะมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแล้ว พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับปฏิบัติใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระดับปฏิบัติของโรงเรียนทุกขนาดมีความแตกต่างกันไม่มากนัก

4) ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยมากเป็นลำดับแรก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ สถานศึกษาจึงต้องมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงทำให้การดำเนินการในด้านนี้มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่น

เมื่ออภิปรายตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร (การใช้หลักสูตร) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหลักสูตรสถานศึกษาจะไปสู่เป้าหมายและมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารต้องจัดระบบบริหารจัดการ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและเชื่อมโยงการเรียนรู้ในโรงเรียนกับชุมชน ครูผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ และปรับปรุงพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (กรมวิชาการ, 2545 ก : 57) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์กฤษณ์ ฮามคำไพ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการติดตามการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติงานตามแนวการใช้หลักสูตร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานตามบทบาทแต่ละฝ่ายอยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัย พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก บทบาทเกี่ยวกับการบริหาร หลักสูตรสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเป็นเรื่องการทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย มาตรฐานในการบริหารจัดการทางการศึกษา พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้อง กับผลการศึกษาของกรมวิชาการ (2545 ฉ : บทคัดย่อ) ที่ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นและสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรใน สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การออกแบบจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรและการ จัดสัดส่วนเวลาเรียนอยู่ในระดับมาก

เมื่ออภิปรายตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านการดำเนินการบริหาร หลักสูตร (การใช้หลักสูตร) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของ โรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานบังคับบัญชา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ได้มีการจัดประชุมชี้แจง ฝึกอบรม สัมมนา ด้านการบริหารหลักสูตรแก่ บุคลากรในโรงเรียนทุกแห่ง จึงทำให้ครูมีความรู้และความเข้าใจในการบริหารหลักสูตร ส่งผลให้การดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับมาก

5) ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผล ประเมินผล พบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ประเด็นที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการใช้หลักสูตรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังไม่ให้ความสำคัญกับชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรเท่าที่ควร ทั้งที่ในความเป็นจริง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมทั้งทราบบทบาทภารกิจหน้าที่ ตลอดจนแนวทางการปฏิบัติที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมี ประสิทธิภาพสูงสุด (กรมวิชาการ. 2545 ก : 50-57) ผู้ปกครอง ประชาชน และชุมชน จะต้อง มีส่วนร่วมกำหนดสาระของหลักสูตรและแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน มีส่วนร่วมในการ สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน งานด้านการนิเทศ กำกับ

ติดตาม ประเมินผล ที่มีระดับการดำเนินการค่อนข้างต่ำเนื่องจาก ขาดแคลนครู ครูมีภาระงาน พิเศษมาก ขาดแคลนครูในวิชาเฉพาะ ขาดผู้นิเทศที่มีความรู้ ความชำนาญ ครูไม่เข้าใจสาระ การเรียนรู้

เมื่ออภิปรายตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามผล ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษามีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังใหม่สำหรับสถานศึกษา กระบวนการบริหาร หลักสูตรจึงยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้ภารกิจในด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษายังมี อีกเป็นจำนวนมาก รวมทั้งสถานศึกษามีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากรในเรื่องของ จำนวน และความรู้ความชำนาญการในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาจึงยัง ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการนิเทศ กำกับ ติดตามผลมากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของกรมวิชาการ (2546 : 57) ที่ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่ออภิปรายตามขนาดของโรงเรียน พบว่า การนิเทศ กำกับ ติดตามผล ประเมินผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร ส่วนผู้บริหารเองก็มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาในการทุ่มเทให้กับการนิเทศ ติดตามผล ประเมินผลมากนัก นอกจากนี้ผลการวิจัย ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากโรงเรียนยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าที่ควร

6) ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง เมื่ออภิปรายตามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเหมือนกัน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องมาจาก การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาเพิ่งจะครบทุก ชั้นเรียน ในปีการศึกษา 2548 ดังนั้นสถานศึกษาอาจจะยังไม่สามารถสรุปหรือยังไม่สรุปผล การดำเนินงานของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การรายงานผลการบริหาร จัดการหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจาก สถานศึกษามีภารกิจที่จะต้องรายงานผลการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาให้หน่วยงานบังคับบัญชาทราบเมื่อสิ้นปีการศึกษา ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุด คือการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการใช้หลักสูตร และการมีส่วนร่วมในการสรุปผลการบริหารจัดการหลักสูตรของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่ออภิปรายตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนทุกขนาดมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนทุกขนาดไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้อย่างเป็นระบบ จึงไม่สามารถสรุปผล ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ว่าเป็นอย่างไร

7) ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การนำผลการดำเนินงานมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่จะมารับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะครูผู้สอนมีภาระรับผิดชอบมาก อนึ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำผลมาใช้ในการวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำเป็นต้องอาศัยบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการวิจัย สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความสามารถด้านนี้ จึงทำให้การดำเนินการด้านอยู่ในระดับน้อยหรือ ไม่ได้ดำเนินการเลย

เมื่ออภิปรายตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในประเด็นการนำผลการดำเนินงาน มาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทความรับผิดชอบในการวางแผน กำหนดแผนนโยบายในการบริหารหลักสูตร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูลจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมามาเป็นสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่าการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา อาจมองว่าการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร

เนื่องจากการใช้หลักสูตรสถานศึกษายังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้น ยังหาข้อสรุปในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร จึงไม่สามารถนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

เมื่ออภิปรายตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับปฏิบัติการดำเนินมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ความแตกต่างในเรื่องปัจจัยในการบริหารทำให้การปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กมีปัญหาในเรื่องงบประมาณและบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่มีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบค่อนข้างมาก จึงส่งผลให้การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวม 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ด้านการปรับปรุงพัฒนา อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันทำให้มีปัจจัยทางการด้านการบริหารแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ ซึ่งมีผลต่อสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เช่น ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีบุคลากรน้อย แต่ต้องรับผิดชอบการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาถึง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ บุคลากรที่มีอยู่อาจไม่มีความรู้ความชำนาญในสาขาที่ตนเป็นผู้จัดทำหลักสูตร ส่งผลต่อคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนี้ข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณของสถานศึกษาทำให้ศักยภาพในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขนาดต่างกัน แตกต่างกันด้วย เพราะสถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีนักเรียนมาก สถานศึกษาขนาดเล็กจะมีนักเรียนน้อยกว่า งบประมาณในการจัดการศึกษาก็ต่างกันเนื่องจากพิจารณาจากจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สำนักพัฒนาศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 9 (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัย ติดตามผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 9

พบว่า โรงเรียนที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2546 มีผลการบริหารจัดการหลักสูตรโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

จากผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่มีต่อสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่ามีด้านที่ไม่แตกต่างกัน 3 ด้าน คือด้านการวางแผนดำเนินงานการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร (การใช้หลักสูตร) และด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามผล ประเมินผล อาจเป็นเพราะผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปการเมืองด้วยการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 การปฏิรูปการศึกษาด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก. 1166/2544 เรื่องให้ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดทำและใช้หลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง และในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกขนาด ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ การวางแผน และการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร เป็นภารกิจที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงตระหนักร่วมกันว่า การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา (การใช้หลักสูตร) จะดำเนินไปอย่างมีทิศทาง มีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรและภารกิจในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการนิเทศ กำกับ ติดตามผล ประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาทุกขนาดมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน แต่อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะ การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่บุคลากรในสถานศึกษาจัดขึ้น ถือเป็นการพัฒนาบุคลากรรูปแบบหนึ่ง เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น แต่บุคลากรในสถานศึกษายังยึดถือความรู้สึกเดิมกันอยู่ว่าผู้นิเทศต้องมีคุณสมบัติเหนือกว่าผู้รับการนิเทศ ทำให้เกิดภาวะการไม่ยอมรับ บุคลากรไม่เพียงพอ และผู้บริหารสถานศึกษา ขาดการจัดกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน จะต้องมี การวางแผนการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล เนื่องจาก ทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวเป็นภารกิจที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษา

มีบทบาทสำคัญยิ่ง เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้มีอำนาจในการบริหารงาน รวมทั้งสร้างความตระหนักให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และ ช่วงชั้นที่ 4 ดังนี้

1.1 ด้านการเตรียมความพร้อม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ คือ การสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ควรจัดทำโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาแก่คณะครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และสนับสนุนให้มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน หรือต่างกลุ่มสาระ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดประชุมอบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการจัดทำหลักสูตร พบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ยังมีข้อที่ควรปรับปรุง คือ ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อให้ได้ข้อมูล และสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น และมีมาตรฐานการศึกษาตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด

1.3 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร พบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่ควรปรับปรุงในประเด็น การใช้กระบวนการวิจัยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญ

สำคัญกับการทำวิจัยในชั้นเรียน ด้วยการสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้น

1.4 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พบว่า มีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็น การมีส่วนร่วมนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สถานศึกษาควรจัดทำโครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงานผลการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือและแนะนำในการดำเนินงานแก่สถานศึกษา โดยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงปัญหาการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4